

З ІСТОРІЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

Тихий подвиг бібліотечного служителя: Іван Шелковников

Історія Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька зберігає імена видатних учених, професорів і меценатів. Водночас поруч із ними працювали люди, чия щоденна, майже непомітна праця ставала надійним підґрунтям розвитку науки й освіти. Саме тому варто згадати тих, чий внесок є не менш вагомим. Одним із таких був бібліотечний служитель Інституту — Іван Шелковников.

У 1890-х роках бібліотека Інституту переживала значні зміни. За ініціативи професора грецької словесності Антона Добіаша, запрошеного до Ніжина з Харкова, у 1893–1895 роках відбулася реорганізація бібліотеки. Книгозбірню перенесли до більш зручного шестикімнатного приміщення на другому поверсі, у північній частині головного корпусу. Йшлося про переміщення понад 60 тисяч томів — колосальний обсяг роботи навіть за сучасними мірками. Основою організації фонду стала форматно-кріпосна система розстановки: книги розміщували за розміром, що дозволяло максимально ефективно використовувати простір книгосховищ. Орієнтиром для пошуку слугував абетковий, а потім новий систематичний каталог, укладений членами бібліотечної комісії.

Варто зазначити, що на той час у бібліотеці фактично не існувало окремого штату працівників — навіть посади бібліотекаря. Його обов'язки виконував один із викладачів Інституту з додатковою оплатою у 200 рублів на рік. Організаційні питання вирішувала бібліотечна комісія, а над укладанням каталогу постійно працювали інспектор і викладачі, змінюючи один одного.

У цих умовах особливо вагомою стала роль відставного молодшого вахмістра Івана Шелковникова, який служив при бібліотеці у 1882–1887 роках і знову повернувся на цю посаду у 1893-му. Саме на нього ліг основний тягар практичної роботи. Архівні документи засвідчують, наскільки виснажливим було це завдання: перенести десятки тисяч томів з однієї частини будівлі до іншої, розмістити їх у нових шафах і впорядкувати за новою системою — фактично силами однієї людини. Така праця вимагала не лише фізичної витривалості, а й виняткової уважності, організованості та відданості справі. Шелковников працював щодня — з раннього ранку до пізньої ночі, майже без відпочинку, окрім святкових днів.

Надмірне навантаження не минуло безслідно — переважно призвело до серйозного захворювання. Водночас у службових документах підкреслювалося, що саме завдяки його акуратності, працьовитості та сумлінності вдалося у відносно короткий час

здійснити перенесення книжок у нове приміщення та впорядкувати бібліотеку.

Відданість Івана Шелковникова не залишилася непоміченою. У 1897 році його було удостоєно срібної медалі з написом «За старанність» для носіння на Станіславській стрічці — високої відзнаки, яка підкреслювала суспільну значущість його праці. Цю нагороду було присуджено за поданням голови бібліотечної комісії та інспектора Інституту.

Сьогодні, озираючись на ці сторінки минулого, розуміємо: історія університету — це не лише дати й гучні імена. Це передусім долі людей, які щоденною працею дбали про порядок, книгу і знання. Іван Шелковников був саме таким — тихим, невтомним, відданим своїй справі. Його ім'я заслуговує на пам'ять і вдячність, адже без таких людей велика історія просто не могла б відбутися.

Галина Осіпова, заступниця директора Наукової бібліотеки НДУ імені Миколи Гоголя.

